

BATI ETKİSİNDE OSMANLI SARAY MOBİLYASININ BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ, RENK VE DOKUSU HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA

• Dr. Önder TOSUN* • Prof. Dr. İhsan KÜRELİ**

ÖZET

Bu çalışmada gerek ithal edilerek gerekse yurt içinden satın alınarak Osmanlı saraylarında kullanılmaya başlanan mobilyaların biçim, renk ve doku özelliklerinin neler olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Ankara ve İstanbul'daki ilgili akademisyenlerin, öğretmenlerin ve sektör çalışanların görüşlerini belirlemek hedeflenmiştir. Nitel araştırma yöntemi ile yürütülen çalışmaya her şehirden 15'er kişi, her meslekten 10'ar kişi olmak üzere toplam 30 kişi katılmış, elde edilen sonuçlar içerik analizi ile çözümlenmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre; Osmanlı'da mobilyanın Saraydan başlanarak halka yayıldığı, genel olarak mobilya kültürünün Batıdan geldiği belirlenmiştir. Osmanlı Saray mobilyalarında en fazla Fransız Barok, Ampir ve Rokokonun etkisi olduğu, bazı işlemlerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkilerinin görüldüğü, en fazla kırmızı ve yeşil renkler olmakla birlikte altın yıldız, canlı renkler, turkuaz, mavi, turuncu, mor, sarı ve bordo renklerinin kullanıldığı, mobilyalarda kullanılan kumaş tarzlarında ise en fazla kadife, ipek, parlak simli kumaşlar ve saten kumaşların kullanıldığı belirlenmiştir. Bu tür çalışmaların Osmanlı Saray mobilyasının özelliklerinin ortaya çıkarılmasına katkısı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mobilya, Biçim, Osmanlı saray mobilyası, Renk, Doku.

* Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, ANKARA, ondertosun@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1784-3154

** Gazi Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Ağaççileri Endüstri Mühendisliği Bölümü, ikureli@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3674-2930

A RESEARCH ON THE FORMAL FEATURES, COLOR AND TEXTURE OF OTTOMAN PALACE FURNITURE UNDER WESTERN INFLUENCE

• Dr. Önder TOSUN* • Prof. Dr. İhsan KÜRELİ**

ABSTRACT

This study aims to reveal the form, color, and texture characteristics of furniture used in Ottoman palaces, whether imported or domestically purchased, and to gather opinions from relevant academicians, teachers, and sector employees in Ankara and Istanbul. A total of 30 people, 15 from each city and 10 from each profession, participated in the study conducted with the qualitative research method, and the results were analyzed by content analysis. According to the participants, furniture in the Ottoman Empire originated in the Palace and gradually spread to the public, with the overall furniture culture influenced by Western traditions. Ottoman Palace furniture was mostly influenced by French Baroque, Ampire and Rococo, some of the embroidery and decorations were influenced by our own culture, red and green were the most used colors, as well as gold gilding, vibrant colours, turquoise, blue, orange, purple, yellow and burgundy. It was determined that velvet, silk, shiny lurex fabrics and satin were mostly used in the fabric styles used in furniture. It is thought that such studies will contribute to revealing the characteristics of Ottoman Palace furniture.

Keywords: Furniture, Form, Ottoman palace furniture, Colour, Texture.

* Battalgazi Vocational and Technical Anatolian High School Furniture and Interior Design, Ankara, ondertosun@gmail.com, ORCID:0000-0003-1784-3154

** Gazi University, Faculty of Technology, Department of Woodworking Industrial Engineering, e-mail: ikureli@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3674-2930

1. GİRİŞ

Mobilyanın çağlar boyunca geçirdiği aşamaları ve bu aşamalar süresince yaşanan değişiklikleri inceleyen bilim dalına mobilya tarihi denilmektedir. Mobilya ile mimarlık arasında parça bütün ilişkisi vardır. Bir başka deyişle mobilya iç mimarının bir donatım aracı, bir elemanıdır (Efe, 2017: 1).

İnsanlık tarihi boyunca mobilya insanların evlerinde kullanılmış, mobilya zamanın ruhunu, modasını ve kültürünü yansıtmıştır. Mobilya tasarımında teknik bilgi, tecrübe, gözlem kombinasyonunda yer almaktadır (Dinçel, 1979: 11-90).

Mobilya, çeşitli gereksinimlerini karşılamak üzere yapılara sonradan yerleştirilen eşyadır. Mobilyalar oturmak, yemek yemek, yatmak, yazı yazmak, eşya depolamak amaçlarıyla günlük yaşamı kolaylaştırırlar (Eczacıbaşı Sanat Ans. 1997: 14). Mobilya üretiminde, ilk çağlardaki çeşitli zanaatlardan, günümüzdeki seri üretim sürecine kadar birçok üretim yöntemlerinden faydalandığı görülmektedir (Trupia, 2006: 16-105).

Osmanlı İmparatorluğu'nun 13. yüzyılda kuruluşundan, batılılaşma etkisinin hüküm sürdüğü 19. yüzyıl sonlarına kadar olan yaklaşık altı yüzyıllık sürede eşya kullanımı çeşitli aşamalardan geçmiştir. Çadıyla başlayıp saraya uzanan süreçte bir donatı elemanı olarak Türklere mobilya olgusunun incelenmesi gerekir. 19. yüzyıl boyunca devletin benimsediği yeni yönetim biçimi ve ekonomik ilişkiler, kent merkezlerinde de yeni bir alt yapıyı ve mekânları gerektirmiştir (Yüksel, 2017: 161-293).

17. ve 18. yüzyıllar Türk evinin en çok gelişim gösterdiği dönem olmuştur. (Eldem, 1954: 11). Tarih boyunca yapı üretiminde kullanılan temel aletler, her zaman mimari ürünlerin ölçü ve biçim olarak temel belirleyicileri olmuşlardır. Geleneksel Türk Evi'nin mimari tasarım kimliği de onun inşa edilmesinde kullanılan ve çok basit olmasına rağmen çok temel kuralların varlığı ile sürdürülebilmiştir (Küçükerman, 2022: 261).

Görsel 1. Dolmabahçe Sarayı elçi kabul salonu (<http> 1).

Görsel 2. Yıldız Sarayı Şale Kasrı çay salonu (<http> 2).

Osmanlı Saray mobilyasında örnek Görsel 1’de verilen Dolmabahçe Sarayı elçi kabul salonu ve Görsel 2’de verilen Yıldız Sarayı Şale Kasrı çay salonunda görüldüğü üzere çok farklı biçimsel özellik, renk ve dokuda malzemeler kullanılmıştır. Günümüz mobilya tasarım sürecinde, teknik ve malzeme bilgisinin tecrübeyle birleşiminin yanı sıra mobilya tarihinin de bilinmesi gerekmektedir. Çalışmanın Türk mobilya tarihinde Osmanlı Saray mobilyasının ortaya çıkarılmasına, Osmanlı Saray mobilyasının bilinirliğinin artırılmasına katkısı olması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda çalışmada Türk mobilya tasarım ve üretimi ile ilişkili olduğu düşünülen Osmanlı Saraylarının bulunduğu İstanbul ili ve özellikle klasik mobilya üretim merkezi olan Ankara ili seçilmiştir. Bununla birlikte bu şehirlerdeki ilgili akademisyenlerin, mobilya iç mekân tasarımı alan öğretmenlerin ve mobilya firma temsilcilerinin görüşlerinin alınmasıyla farklı çevrelerdeki, mobilya tarihi konusunda yeterli bilgiye sahip ve bizzat klasik mobilya üretimi gerçekleştiren kişilerin görüşlerinin bir arada değerlendirilmesiyle farklı paydaşlarla Türk Mobilya tarihi verilerine erişileceği beklentisiyle bu çalışma grubu seçilmiştir. Araştırma grubu dikkate alındığında tüm katılımcıların mobilya tarihi, mobilya stilleri ve mobilya üretimi konusunda aynı derecede bilgi birikime sahip olmasının mümkün olamayacağı açıktır. Ancak görüşülen Akademisyenlerin ve Öğretmenlerin mutlaka mobilya tarihi derslerine girmesine önem verilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili yapılan alan araştırmasına aşağıda yer verilmiş olup konunun hak ettiği ölçüde literatürde yer bulamadığı değerlendirilmiştir.

Öztürk (2013), XV. ve XVI. Louis stili mobilyalarıyla alakalı literatür araştırması olarak yürüttüğü çalışmada, mobilya tasarımlarının günümüzdeki örnekleri ile karşılaştırılmıştır (s. 1-80).

Gürleyen (2005), özgün Türk mobilyasının oluşturulmasında kullanılacak tasarım

öğelerini tarama yöntemi ile elde etmiştir (s. 1-290).

Burdurlu vd. (2005), araştırmalarında klasik sandalyelerle ilgili stil ve renk tercihleri araştırmışlardır. Çalışmada farklı meslek gruplarından farklı demografik özellikli kişilerle rasgele örnekleme göre, yüz-yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre kahverengi, beyaz ve sarı renklerin en çok tercih edilen renkler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, demografik özelliklere göre biçim ve renk tercihlerinde farklılıklar olduğu belirlenmiştir (s. 359-367).

Erdem (2007), araştırmasında mobilya tasarım tarihinin gelişim süreci ve Art Deco dönemindeki tasarım ilkelerine yer vermiştir. Mobilyaların Art Deco ile gösterişli ve çöşkulu tasarımlardan uzaklaşarak, sade formlara ve zarafete geri dönüş ihtiyacı olduğunu belirtmiştir (s. 1-102).

Açıkyıldız (1997), çalışmasında Osmanlı İmparatorluğu'nda üslup, Abdülmecid (1839-1861), Abdülaziz (1861-1876) ve II. Abdülhamid (1876- 1909) dönemlerini kapsayan süreç içinde görülmüştür. Kullanılan formlar köken olarak Avrupa olmasına karşın, Osmanlı yapılarında uygulanırken Osmanlılaştırılarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kundakçı (2017), çalışmasında Dolmabahçe Sarayı mekânlarına yerleştirilmiş mobilyaların birçoğunun Fransa'dan getirildiğini ve bu mobilyaların özellikle "Boulle" tekniğiyle yapılmış mobilyalar olduğunu bildirmiştir. Çalışmanın araştırma yöntemi literatür taraması, yerinde inceleme, gözlem ve görüşme tekniklerini kapsamaktadır. Sonuçta Boulle-marküteri mobilyalarının Ulusal ve Uluslararası korunma ilkelerini belirtmiştir (s. 21-22).

Algan (2006), Dolmabahçe Sarayındaki Batı tarzı mobilyaların zamanla konut içi mobilya kullanım alışkanlığını da etkilediğini, 19.yy'da yemek masası, iskemle, karyola, gardırop, şifonyer, tuvalet vb. kullanılmaya başlandığını belirtmiştir.

Arıburun (2012), çalışmasında; Dolmabahçe, Beylerbeyi ve Yıldız Saraylarında yaşanan sosyokültürel değişimi, kullanılmaya başlayan Batılı anlamda hareketli mobilyalar, özellikle de yemek mobilyaları üzerinden sorgulamıştır. Çalışmada yemek yeme eyleminin Osmanlı'da neden, nasıl ve ne zaman biçimsel değişime uğradığı ile ilgili olarak arşiv taraması ve kişisel görüşmeler yapmıştır. Çalışma sonucunda Osmanlı Batılılaşmasının sadece son yüzyıla indirgenemeyeceği, yemek yeme biçimlerindeki değişim örneğinden yola çıkarak sosyokültürel değişimin sürekli ve farklı girdilerle şekillendiğini bildirmiştir.

Demiraslan (2007), çalışmasında 19.yy'da Osmanlı konut iç mekânlarındaki değişimin uzun bir süreçte kent dokusunun değişimine yol açtığını, yer sofrasından masaya,

döşekten karyolaya, sedir ve minderden koltuk ve iskemleye, geleneksel konutta; baş odadan salona, sofadan koridora varan bir kimlik dönüşümü olduğunu belirtmiştir (s. 35-66).

İrez (1988), kitabında XIX. Yy. Osmanlı saraylarında görülen mobilya üsluplarının zengin örneklerini içeren Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı-Şale Köşkü mobilyalarını incelemiştir. Yaptığı araştırmada Türklerin Batı mobilyasını ilk defa Tanzimat'la tanıdıklarını belirtmiştir. Dönem Osmanlı Saraylarında Regence, XV Louis., XVI. Louis, II. Empire, Chippendale, Sheraton, Neo-gotik, Thonet stillerini takip edebilmiştir. Bunun yanı sıra minderli, döşekli, şilteli saray odaları ile de geleneksel yaşam düzeninin devam ettiğini belirtmiştir (s. 12-85).

Koca (2021), çalışmasında konak, kasır ve saraylara giren mobilyaların, sürekli kullanılabilir şekilde düzenlenen yatak odaları, tek odalı konutlardan farklı tekstillerin kullanımını da beraberinde getirdiğini, bu süreçte çok odalı konutlarda, estetik amaçla kullanılan jakar desenli, nakışlı yatak örtüleri, masa örtüleri gibi tekstil ürünlerinin kullanıldığı belirterek, batılılaşma sürecine sarayın gereksinimlerini karşılamak amacıyla üretim yapan tesislerde Osmanlı desen kültüründe bulunmayan batı stillerinde desenlere sahip kumaşların üretildiği belirtmiştir.

Oğuz (2018), araştırmasında üç hanım sultanın eşyalarına dair tutulan Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden temin edilen defterlerden yararlanmış ve dönemler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmeye çalışarak, sultanların zevkleri ve dönemin modası hakkında bilgiler elde etmiştir. Buna göre Osmanlı Devleti'nde başlayan batılılaşmanın, ev içi döşemede de hayat bulduğunu bildirmiştir (s. 1-20).

Şekercioğlu (2017), çalışmasında Osmanlı toplumunda yaşam tarzının değişmesinin eşya kullanım alışkanlıkları üzerinde Batılı tarzda bir değişime neden olduğunu, bu durumun Batılı anlamda yeni mobilyaların kullanımını beraberinde getirdiğini ve yeni mobilyaların kullanımının geleneksel konut mekânlarının değişimine sebep olurken Avrupa tarzı konut planlamalarının ortaya çıkmasına sebep olduğunu belirtmiştir.

Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkında tespit edildiği üzere literatürde yeterli bir çalışma bulunmamakta olup yapılan bu çalışma ile bu boşluğun giderilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ilgili akademisyenlerin, mobilya ve iç mekân tasarımı alan öğretmenlerinin ve mobilya firma temsilcilerinin cinsiyet, meslek, eğitim durumları, mezun oldukları bölümler, mesleki kıdemleri, görev yaptıkları il veya ilçe, yaşadıkları il bilgilerine de yer verilmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Yöntemi

Batı kültürüne ait bir ürün olan mobilyanın Osmanlı Saraylarında kullanılmaya başlamasıyla gerek yurt dışından satın alınan ithal mobilyalar, gerekse yurt içinde üretilen mobilyaların biçimsel özelliklerinin, renk ve dokusunun neler olduğunun ortaya çıkarılması amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma, katılımcıların görüşlerini betimleyen nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür.

Nitel araştırma; yapılandırılmamış gözlem ve doküman inceleme, yapılandırılmamış görüşme gibi tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasını amaçlayan nitel sürecin izlendiği araştırmadır (Özdamar, 1999: 7-10). Nitel araştırma bir olguyu bireylerin bakış açısından görebilmek ve bu bakış açılarını edinmelerine neden olan süreç ve ortamı ortaya çıkarmak için en etkili bir araştırma yöntemidir (Patton, 2014: 41-52). Bir nitel araştırma yöntemi olan fenomenoloji deseni kullanılarak yürütülmüştür. Fenomoloji, deneyimin kendisi üzerinde durur (Merriam, 2013: 21-25). Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Yapılandırılmış görüşme esnasında görüşme yapılan kişilere kısmi bir esneklik sağlanmakta, sorular ihtiyaç duyulması halinde yeniden düzenlenmekte, tartışılmaktadır (Ekiz, 2003: 21-24).

Görüşme görüşülen kişinin ilgi, tutum, görüş ve davranışlarını ortaya çıkarmak üzere iki kişi arasında serbest bilgi değişimini sağlayan bir veri toplama tekniğidir (Balcı, 2018: 3-20). Nitel araştırmaların en güçlü özelliği görülemeyenler hakkında bilgi edinme ve görülenler hakkında ise alternatif açıklamalar yapma fırsatı sağlamasıdır (Glesne, 2014: 14-19). İnsanların duyguları, düşünceleri ve niyetlerini gözlemlemek zordur. Bunları öğrenmek için insanlara soru sorulmalıdır (Patton, 2014: 41-52).

Belli bir noktada veri toplama ya da en azından veri toplama üzerine odaklanma durdurulabilir. Veri toplamanın ne zaman bitirileceğinin bilinmesi zordur. Belki konuyla ilgili tüm kaynakları gözlemlemek için yeni bir durum, görüşme yapmak için yeni insanlar ve okumak için yeni bir belge tüketmiş olunabilir. Tüm kaynakların tükendiği durumlar nadir görülmektedir. Kuramsal olarak veri doygunluğuna ulaşıldığında veri toplama durdurulmalıdır (Glaser and Strauss, 1965: 87-96). Veri doygunluğuna ulaşılması başarılı bir inceleme için yeterli miktarda kaynağa sahip olduğunu ve verilerin tam ve bütüncül olduğunu gösterir. Kuramsal doygunluğu fark etmek zor olabilir (Corrine, 2011: 14-16). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacıya sağladığı belli düzeyde standartlık ve esneklik sebebiyle diğer tekniklere göre daha uygun niteliktedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 32-43). Bu nedenle elde edilecek veriler yarı yapılandırılmış görüşme

formu ile toplanmıştır.

Araştırmada veriler, araştırmacının Doktora eğitimi sırasında geliştirdiği Nitel Görüşme formu sorusu olan “Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşlerinizi belirtebilir misiniz?” sorusu ile toplanmıştır. Ankara ve İstanbul illerinde yaşayan, araştırma sorusu ile ilgili olan Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği, Mimarlık, İç Mimarlık, Sanat Tarihi ve Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümlerinin yer aldığı Üniversitelerde görev yapan, mobilya tarihi konusunda uzman ve çalışmaya katılmaya gönüllü her ilden 5 kişi, toplam 10 Akademisyen, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan ve çalışmaya katılmaya gönüllü her ilden 5 kişi, toplam 10 uzman Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alan Öğretmeni ve Ankara ve İstanbul illerinde faaliyet gösteren öncü kabul edilen firmalarda görevli ve çalışmaya katılmaya gönüllü her ilden 5 kişi, toplam 10 uzman mobilya temsilcisi olmak üzere toplam 30 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracının uygulanabilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan 08.05.2018 tarihli onay alınmıştır.

2.2. Çalışma Grupları

Nitel araştırma yöntemi kapsamında geliştirilmiş olan görüşme formuna, Ankara ilinde Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi ile İstanbul ilinde bulunan Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesinde bulunan ilgili bölümlerde 2018-2019 eğitim öğretim yılında görevli Akademisyenler, 2018-2019 eğitim öğretim yılında, Ankara ve İstanbul illerinde bulunan mesleki ve teknik Anadolu liselerinde görev yapmakta olan Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı öğretmenleri ve 2020 yılı itibariyle Ankara ve İstanbul illerinde bulunan mobilya sektörü firma temsilcileri çalışmaya dâhil edilmiştir.

Nitel araştırma yöntemi ile yürütülen araştırmanın çalışma gruplarındaki Akademisyen, Öğretmen ve firma temsilcileriyle ilgili bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ait bilgiler (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Kod	Meslek	Bulunduğu Şehir	Cinsiyet
F1	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F2	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F3	Firma Temsilcisi	Ankara	Kadın
F4	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F5	Firma Temsilcisi	Ankara	Erkek
F6	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F7	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F8	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F9	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
F10	Firma Temsilcisi	İstanbul	Erkek
Ö1	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö2	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö3	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö4	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö5	Öğretmen	Ankara	Erkek
Ö6	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö7	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö8	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö9	Öğretmen	İstanbul	Erkek
Ö10	Öğretmen	İstanbul	Erkek
A1	Akademisyen	Ankara	Erkek
A2	Akademisyen	Ankara	Erkek
A3	Akademisyen	Ankara	Erkek
A4	Akademisyen	Ankara	Erkek
A5	Akademisyen	Ankara	Kadın
A6	Akademisyen	İstanbul	Erkek
A7	Akademisyen	İstanbul	Kadın
A8	Akademisyen	İstanbul	Erkek
A9	Akademisyen	İstanbul	Erkek
A10	Akademisyen	İstanbul	Kadın

Katılımcılar mesleklerine göre; firma temsilcileri F, öğretmenler Ö ve akademisyenler A olarak kodlanmıştır. Her meslek grubunda ilk 5 katılımcı Ankara'da, ikinci 5 katılımcı İstanbul'da yaşamaktadır.

2.3. Verilen Çözümlemesi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde istatistiksel çözümleme işlemleri yapılmadan önce veri seti düzenlenmiştir. Elde edilen sözel veriler MAXQDA 2020 programında temalara ve kategorilere göre kodlanmıştır. Kodlanan veriler üzerinde çözümleme işlemleri yapılarak katılımcıların Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgular ortaya çıkarılmıştır. Ulaşılan bulgular Çizelgeler halinde değerlendirilmiş ve ardından görsel grafiklerle bulgular kolaylıkla anlaşılır hale getirilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Verilerin analizi

Bu çalışma ile Ankara ve İstanbul illerinde yaşayan akademisyen, öğretmen ve firma temsilcilerinin Osmanlı saray mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır. Sorulara katılımcıların verdikleri yanıtlar elektronik ortamda kayıt altına alınarak düzenlenmiş ve elde edilen veri içerik analiziyle çözümlenmiştir. Ulaşılan bulguların sunulmasında görsel düzenleyiciler kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında 10 akademisyen, 10 öğretmen, 10 firma temsilcisi toplam 30 kişiyle yapılan görüşmelerden elde edilen görüşme kayıtlarının dökümleri alınmış ve görüşmelerden elde edilen veriler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Görüşmelere katılan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların demografik özellikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

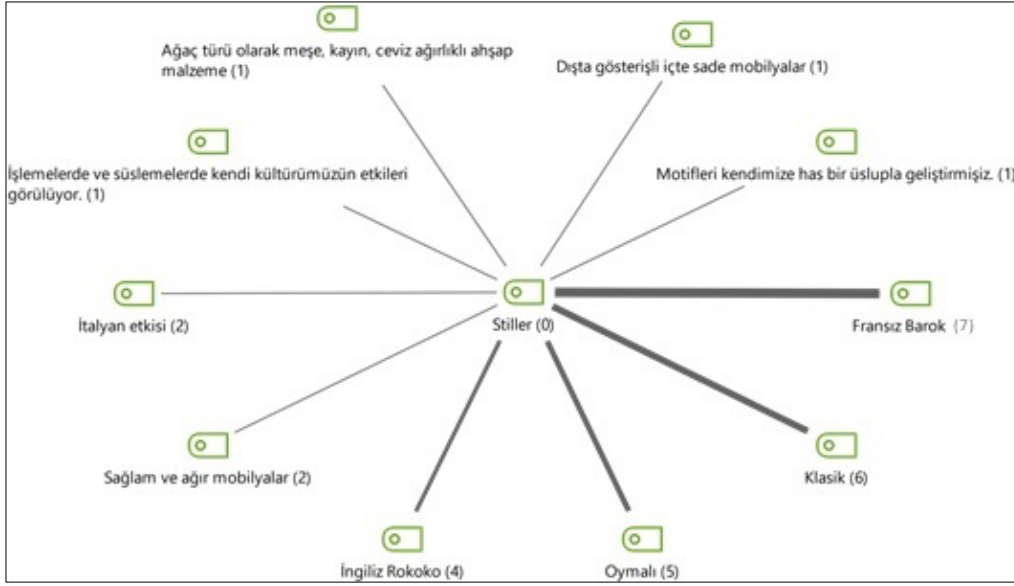
	<i>n (%)</i>
Cinsiyet	
<i>Kadın</i>	12 (29.6)
<i>Erkek</i>	18 (70.4)
Meslek	
<i>Akademisyen</i>	10 (33.3)
<i>Firma Temsilcisi</i>	10 (33.3)
<i>Öğretmen</i>	10 (33.3)
Eğitim	
<i>Lise ve altı</i>	3 (10)
<i>Yüksekokul</i>	6 (20)
<i>Üniversite</i>	12 (40.5)
<i>Lisansüstü</i>	16 (34.3)
Mesleki Kıdem	
<i>1-10 yıl</i>	9 (30)
<i>11-20 yıl</i>	6 (20)
<i>21 yıl ve üzeri</i>	15 (50)
Görev Yapılan İl	
<i>Ankara</i>	15 (50)
<i>İstanbul</i>	15 (50)
Görev Yapılan Yerleşim Birimi	
<i>İl Merkezi</i>	24 (80)
<i>İlçe Merkezi</i>	6 (20)

3.2. Araştırma Bulguları

Batı Etkisinde Osmanlı Saray Mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşlerinizi belirtebilir misiniz? Şeklinde sorulan soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar kayıt altına alınmış, verdikleri yanıtların dökümleri alınmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çözümlemeler sonucunda katılımcıların Batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyasının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri kategorize edilmiş ve kategoriler ve alt kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kategori ve alt kategoriler Tablo 3 ve Görsel 1’de verilmiştir:

Tablo 3. Katılımcıların Osmanlı Saray mobilyalarının biçimsel özellikleri, renk ve dokusu hakkındaki görüşleri sonucunda oluşan kodlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Sıra	Kategori	Alt Kategori	f
1	Osmanlı Saray mobilyasında kullanılan Stiller	Fransız Barok	7
		Klasik	6
		Oymalı	5
		İngiliz Rokoko	4
		İtalyan etkisi	2
		Sağlam ve ağır mobilyalar	2
		Motifleri kendimize has bir üslupla geliştirmişiz	1
		Türk rokokosu	1
		Türk motifleri	1
		İşlemlerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkileri görülüyor	1
		Arap etkisi	1
		Kendimize ait biçimimiz yok	1
		Ağaç türü olarak meşe, kayın, ceviz ağırlıklı ahşap malzeme	1
		Dışta gösterişli içte sade mobilyalar	1
		Her çeşit mobilya stili bulunmakta	1
2	Osmanlı Saray mobilyasında kullanılan renkler	Kırmızı	7
		Yeşil	7
		Altın yaldızlı	6
		Çok koyu renk ahşap	3
		Ahşap ceviz renkli	3
		Turkuaz	3
		Canlı renkler	3
		Sarı	1
		Mavi	1
		Turuncu	1
		Mor	1
		Kırmızı, yeşil bizim kültürümüze yakın olduğu için kullanılıyor	1
		Bordo	1
		Osmanlı renkleri	1
3	Osmanlı Saray mobilyasında kullanılan kumaş tarzları	Kadife	4
		İpek	2
		Kapitone şeklinde kullanıyorlar genelde	1
		Parlak simli kumaşlar	1
		Saten	1
f: frekans			

Görsel 1. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan stiller (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Katılımcıların verdikleri cevaplara göre batı etkisinde Osmanlı mobilyalarında en fazla Fransız Barok stili kullanılmaktadır. 7 katılımcı Fransız barok stilini cevabında yer verirken 4 katılımcı İngiliz Rokokosu dile getirmiş, 2 katılımcı İtalyan etkisi olduğunu, 1 katılımcı ise Arap etkisi olduğunu ifade etmiştir. Bir katılımcı kendimize ait biçimimiz olmadığını ifade ederken 2 katılımcı işlemelerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkilerinin görüldüğünü, batıdan aldığımız mobilyaları kendi üslubumuz ile geliştirdiğimizi hatta Türk rokokosu (İngiliz rokokosunu kendimize uyarladığımızı) kavramının ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. 1 katılımcı Osmanlı saray mobilyalarında her çeşit mobilya stili bulunduğunu ifade ederken 6 katılımcı Osmanlı saray mobilyaların daha çok klasik (1 katılımcı neo-klasik ifadesini kullanmıştır) mobilyaların kullanıldığını 5 katılımcı oymalı mobilyaların kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bunların dışında katılımcılar Osmanlı saray mobilyalarının dışta gösterişli, içte sade mobilyalar kullanıldığını sağlam ve ağır mobilyalar olduğunu belirtmişlerdir. Ağaç türü olarak da meşe, kayın ve ceviz ağırlıklı ahşap malzeme kullanıldığını belirtmişlerdir (Tablo 4).

A1: "Osmanlı saraylarında hemen hemen her çeşit mobilya stili var. Bu gerek imalat aşamasında gerekse dışarıdan satın alınanlar veya hediye olarak gönderilenler de dâhil ediyoruz. Bunu bu şeyin içerisine koyuyoruz. Tabii burada kategorize ederek çoğunlukla ya da geneliyle neo klasik tarzların çoğunlukta olduğu söylenebilir. Neo klasik özellikle tarzların çoğunlukta olduğu söylenebilir. Özellikle dışarıya açık bölümlerde

daha büyük ve ihtişamlı, daha önce de bahsetmiştik, gösterişli mobilyalar varken, özellikle saraylarda. Diğer şey de dâhil buna Topkapı Sarayı da dâhil buna. Daha böyle gösterişli ve şaşaalı mobilyalar varken harem gibi içe dönük veya kapalı yerlerde özellikle daha sade daha mütevazı mobilyaların yer aldığı görülmüştür.”

Ö2: *“Gördüğüm kadarıyla daha çok seçilmiş, böyle barok stili süslemeler yaldızlı, altın yaldızlı süslemelere de rastlıyoruz mesela Yıldız sarayında, Dolmabahçe Sarayında. Yani Topkapı Sarayı biraz daha Osmanlı kültürünü yansıtıyor, Türk motiflerini. Ama batılılaşmanın etkisi orada da kendini gösteriyor. Yıldız Sarayı ya da Dolmabahçe Sarayına gittiğiniz zaman orada bakıyorsunuz Fransa’nın, İtalya’nın etkisi orada kendini net bir şekilde göstermiş.”*

A8: *“Süsleme sanatları tarihimizde barok ve rokoko etkilerinden bahsedilir bu yazma kitap sanatlarında. Onun dışında da mobilya ve iç dekorasyonları bu motifler kullanılmıştır ancak şöyle bir tabir vardır Türk rokokosu diye. O motifleri biz almışız ama kendimize has bir üslupla geliştirmişiz. Yani batının rokokosu ile Türk rokokosu yan yana koyduğunuzda bariz farklar çıkar bu muhtemelen mobilyada da olmuştur. Ona bir şey diyemem uzmanlık alanının dışı ama büyük ölçüde benzerlik olması lazım. O zaman tasvir sanatında kitap resmi var bizde minyatür denen nakış. Batıda ise resim var yağlı boya şeklinde. Bizde de yavaş yavaş 1700 döneminden sonra Batı tarzı resimler Çizelgeler geliyor saraylarda. Mesela Topkapı’da falan var. Yıldız en sonlarda Dolmabahçe daha önce Dolmabahçe 1850 ler gibi dolayısıyla o etkileşim kademe kademe geliyor. Dediğim gibi kitap sanatlarındaki süsleme paralel olarak mobilyaya ve binaların dış dekoruna mermerlere yansımış olabilir. O dönemdeki yapılan camilerde olabilir.”*

Osmanlı saray mobilyalarında stil konusunda en fazla akademisyen katılımcılar görüş belirtmiş ve Fransız barok (4) ve İngiliz rokoko (3) stilleri üzerinde durmuşlardır. Buna karşın öğretmen katılımcılar en fazla klasik (3), oymalı (2) ve barok tarzı (2) mobilyalar üzerinde durmuşlardır. Firma temsilcileri ise daha çok oymalı mobilyalar üzerinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 4. Osmanlı Saray mobilya stillerinin katılımcıların mesleklerine göre dağılımı (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

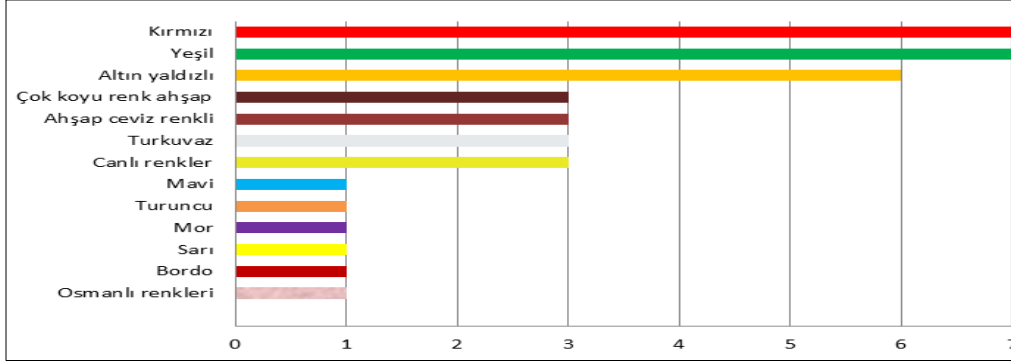
Stiller	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Fransız Barok	1	2	4	7
Klasik	1	3	2	6
Oymalı	3	2	0	5
İngiliz Rokoko	1	0	3	4
Sağlam ve ağır mobilyalar	1	0	1	2
İtalyan etkisi	1	1	0	2
Motifleri kendimize has bir üslupla geliştirmişiz.	0	0	1	1
İşlemelerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkileri görülüyor	0	0	1	1
Ağaç türü olarak meşe, kayın, ceviz ağırlıklı ahşap malzeme	0	0	1	1
Dışta gösterişli içte sade mobilyalar	0	0	1	1
Türk motifleri	0	1	0	1
Her çeşit mobilya stili bulunmakta	0	0	1	1
Klasik dönüşlü	1	0	0	1
Kendimize ait biçimimiz yok	1	0	0	1
Türk rokoku	0	0	1	1
Arap etkisi	0	1	0	1
TOPLAM	10	10	16	36
N = Belgeler	10	10	10	30

Osmanlı saray mobilyalarında Ankara'daki katılımcılar daha çok Fransız barok (5), İngiliz rokoko (2) stilleri, klasik (4) ve oymalı (3) mobilyalar üzerinde durmuşlardır. Buna karşın İstanbul'daki katılımcıların belirttikleri kodlar dengeli bir dağılıma sahiptir (Tablo 5).

Tablo 5. Osmanlı Saray mobilya stillerinin katılımcıların illerine göre dağılımı
(Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Stiller	İstanbul	Ankara	Toplam
Fransız Barok	2	5	7
Klasik	2	4	6
Oymalı	2	3	5
İngiliz Rokoko	2	2	4
Sağlam ve ağır mobilyalar	2	0	2
İtalyan etkisi	1	1	2
Motifleri kendimize has bir üslupla geliştirmişiz.	1	0	1
İşlemlerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkileri görülüyor	0	1	1
Ağaç türü olarak meşe, kayın, ceviz ağırlıklı ahşap malzeme	0	1	1
Dışta gösterişli içte sade mobilyalar	0	1	1
Türk motifleri	1	0	1
Her çeşit mobilya stili bulunmakta	0	1	1
Klasik dönüşlü	1	0	1
Kendimize ait biçimimiz yok	1	0	1
Türk rokoku	1	0	1
Arap etkisi	1	0	1
TOPLAM	17	19	36

Katılımcıların verdikleri cevaplara göre batı etkisinde Osmanlı Saray mobilyalarında en fazla kırmızı (7) ve yeşil (7) renkleri kullanılmıştır. Buna karşın özellikle süsleme kısımlarında ise altın yaldız (6) kullanılmıştır. Bunların yanında 3 katılımcı canlı renklerin kullanıldığını, 3 katılımcı turkuaz renginin kullanıldığını, 1 katılımcı Osmanlı renklerinin kullanıldığını belirtmiştir. Bu renkler haricinde katılımcılar mavi, turuncu, mor, sarı ve bordo renklerinin kullanıldığını da ifade etmişlerdir. Ahşap rengi olarak 3 katılımcı ceviz kullanıldığını ifade ederken, 3 katılımcı da koyu renkli ahşap kullanıldığını ifade etmiştir (Görsel 2).

Görsel 2. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renkler (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renkler konusunda en fazla firma temsilcisi katılımcılar görüş belirtmiş ve yeşil (5), kırmızı (4), altın yaldız (2) ve ahşap rengi ceviz (2) üzerinde durmuşlardır. Buna karşın öğretmen katılımcılar daha çok canlı renkler (3) kullanıldığını ve altın yaldız (3) kullanıldığını belirtmişlerdir. Akademisyenler bu konuda çok görüş belirtmemiş olup renkler konusunda dengeli bir dağılım söz konusudur (Tablo 6).

F2: “Genelde Türk motiflerine, Türklere uygun biçimsel özellikler tercih edilmiş dediğim gibi. Renkler genelde kırmızı, yeşil, turkuaz, altın varak detaylı, daha çok bizi anımsatan, benimseten motifler seçilmiş.”

Ö10: “Dolmabahçe, Beylerbeyi’ni gezdim. Daha çok böyle canlı renkler ön plana çıkıyordu. En çok dikkatimizi çeken özellikle yeşil renklerin böyle turuncu renklerin daha egemen olduğu renkler öne çıkabiliyordu. Ama aslında şey de var ceviz mobilyanın yansıtan renkleri daha çok egemen, Dolmabahçe Sarayında. Onları çok gördük. Tabii döşeme. Kumaşta.”

F1: “Yeşil, bordo renkler var genelde. Bu dönem dönem bu değiştirmiştir tabii oymalarda biliyorsunuz varak kullanılmıştır. Altın yaldız kullanılmıştır. Bu şekilde böyle devamlı gösterişli. Mesela oyma sanatlarında genelde hareketli oymalar kullanılmıştır çekici olsun diye.”

Tablo 6. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renklerin mesleklere göre dağılımı (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Renkler	Firma Temsilcileri	Öğretmenler	Akademisyenler	Toplam
Kırmızı	4	2	1	7
Yeşil	5	1	1	7
Altın yaldızlı	2	3	1	6
Canlı renkler	0	3	0	3
Ahşap ceviz renkli	2	1	0	3
Çok koyu renk ahşap	1	1	1	3
Turkuaz	2	0	1	3
Turuncu	0	1	0	1
Sarı	1	0	0	1
Mavi	1	0	0	1
Mor	1	0	0	1
Bordo	1	0	0	1
Osmanlı renkleri	0	0	1	1
TOPLAM	20	12	6	38

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renkler konusunda İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar yeşil ve kırmızı renkleri üzerinde durmuşlardır. Ankara'daki katılımcılar altın yıldız üzerinde çok görüş belirtirken İstanbul'daki katılımcılar ahşap ceviz rengi şeklinde görüş belirtmişlerdir. İstanbul'daki katılımcılar farklı renkleri daha çok ifade etmişlerdir (Tablo 7).

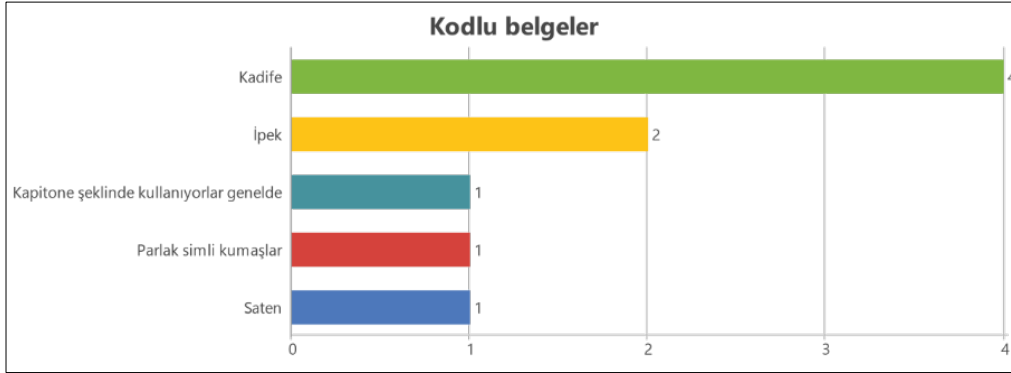
Tablo 7. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan renklerin Ankara ve İstanbul'daki katılımcılara göre dağılımı (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Renkler	İstanbul	Ankara	Toplam
Kırmızı	3	4	7
Yeşil	4	3	7
Altın yaldızlı	1	5	6
Canlı renkler	2	1	3
Ahşap ceviz renkli	3	0	3
Çok koyu renk ahşap	1	2	3
Turkuaz	1	2	3
Turuncu	1	0	1
Sarı	1	0	1
Mavi	1	0	1
Mor	1	0	1
Bordo	0	1	1
Osmanlı renkleri	1	0	1
TOPLAM	20	19	39

Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları konusunda ise katılımcılar en fazla kadife kumaşa yer vermişlerdir. 4 katılımcı kadife kumaşlar, 2 katılımcı ipek kumaşlar, birer katılımcı da parlak simli kumaşlar, saten kumaşlar kullandığını belirtmişlerdir (Görsel 3).

F10: “O günkü mobilyanın kumaşları da ana renklerde, mavi desenler, sarı böyle simli kumaşlar, parlak simli kumaşlar. Şimdi onu dokuyan da yok öyle o kumaşlardan da yok. O gün o mobilyaları yani 4 kişi zor kaldırır. Ağır ağaç. Yani ağacı sıfırdan el işçiliğiyle oyma işçiliği.”

Ö9: “Şimdi bunlar tabii hep doğal malzemeden ağaçtan kendisinden doğal ahşap malzemelerden yararlanılmış. Ve bununla birlikte kadife ipek tarzı kumaşlar kullanılarak yine aynı Avrupa tarzındaki Avrupa’da üretilen mobilyalar tarzında aynı şekilde burada yapılmış veya getirtilmiştir.”

Görsel 3. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

4. SONUÇ

Katılımcıların görüşlerini betimleyen araştırma bulgularına göre katılımcıların görüşleri arasında farklılıklar olması normal karşılanmalıdır, zira araştırma konusu ile ilgili önceden yapılan çalışmalar yeterli değildir ve konu ile ilgili bir kaynak bulunmamaktadır ayrıca katılımcıların araştırma sorusu ile ilgili mesleki tecrübelerinin aynı olması da beklenmemelidir bunun yanı sıra bazı katılımcılar uzman olsalar da görüş beyan etmek istememişlerdir. Araştırma bulgularına göre; katılımcılar Osmanlı kültüründe sandalye, kanepe, yemek masası, dolap gibi mobilya kültürünün olmadığını, daha çok sedir,

seki, kasnak veya sini kültürünün olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar Osmanlı'da mobilyaların saraydan başlanarak halka yayıldığını, Osmanlı saray mobilyaları ile ilgili genel olarak mobilya kültürünün bize batıdan geldiğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar batı etkisinde Osmanlı saray mobilyalarının çıkışının İstanbul'un fethi ile başladığını ifade ederken, bir akademisyen 1612 yılında I. Ahmet'e Hollanda'da kurulan bir firma tarafından altın yaldızlı yani varaklı ve lake boyalı bir çekmece ve sandık göndermesi ile başladığını bir diğeri 1720 yılında Paris büyükelçiliğinden Mehmet Çelebi'nin getirdiği çeşitli malzemeler ile başladığını ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı 17. yüzyıldan sonra, başka bir katılımcı ise son Osmanlı'nın 100-150 yılda batılı mobilyaya yöneldiğini ifade etmiştir. Farklı iki katılımcı ise Tanzimat döneminde batılı mobilyaya yönelindiğini belirtmiştir. Öğretmen bir katılımcı, Tanzimat sonrası yurtdışına çıkan üst düzey yöneticiler ile Osmanlı saray mobilyalarının başladığını ifade ederken Akademisyen bir katılımcısı ise ilk defa Aynalıkavak Kasrı'nda hem batı etkisindeki mobilya hem de klasik Osmanlı sedirinin beraber bulunduğunu belirtmiştir.

Katılımcılar batı etkisinde Osmanlı mobilyalarında en fazla Fransız Barok, İngiliz Rokokosu, İtalyan etkisi olduğunu ifade etmiştir. Bazı katılımcılar işlemlerde ve süslemelerde kendi kültürümüzün etkilerinin görüldüğünü, batıdan aldığımız mobilyaları kendi üslubumuz ile geliştirdiğimizi hatta Türk rokokosu (İngiliz rokokosunu kendimize uyarladığımız) kavramının ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Akademisyenler Osmanlı saray mobilyalarında stil konusunda Fransız barok ve İngiliz rokoko stilleri üzerinde durmuşlardır. Öğretmen katılımcılar en fazla klasik, oymalı ve barok tarzı mobilyalar üzerinde durmuşlardır. Firma temsilcileri ise daha çok oymalı mobilyalar üzerinde görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre batı etkisinde Osmanlı mobilyalarında en fazla kırmızı ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Bunun yanında altın yaldız, canlı renkler, turkuaz renginin kullanıldığını belirtmiştir. Bu renkler haricinde katılımcılar mavi, turuncu, mor, sarı ve bordo renklerinin kullanıldığını da ifade etmişlerdir. Osmanlı saray mobilyalarında kullanılan renkler konusunda en fazla firma temsilcisi katılımcılar görüş belirtmiş, yeşil, kırmızı, altın yaldız ve ahşap rengi ceviz üzerinde durmuşlardır. Buna karşın öğretmen katılımcılar daha çok canlı renkler ve altın yaldız kullanıldığını belirtmişlerdir. Akademisyenler bu konuda çok görüş belirtmemiş olup renkler konusunda dengeli bir dağılım söz konusudur. Osmanlı saray mobilyalarında kullanılan renkler konusunda İstanbul ve Ankara'daki katılımcılar yeşil ve kırmızı renkleri üzerinde durmuşlardır. Ankara'daki katılımcılar altın yaldız üzerinde çok görüş belirtirken İstanbul'daki katılımcılar ahşap ceviz rengi şeklinde görüş belirtmişlerdir. İstanbul'daki katılımcılar farklı renkleri daha çok ifade etmişlerdir. Osmanlı Saray mobilyalarında kullanılan kumaş tarzları konusunda ise katılımcılar en fazla kadife, ipek, parlak simli kumaşlar ve

satın kumaşlar kullanıldığını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçları literatürde verilen Algan (2006), Demiraslan (2007), Arıburun (2012), Oğuz (2018) kaynaklarında belirtilen, Dolmabahçe, Beylerbeyi ve Yıldız Saraylarındaki Batı tarzı mobilyaların zamanla halkın yaşadığı konut içi mobilya kullanım alışkanlığını da etkilediği, ev içi döşemede hayat bulduğu sonuçlarını desteklemektedir.

Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerin literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmekte olup, Osmanlı Saray mobilyasının bilinirliğinin artırılması amacıyla konferanslar, sempozyumlar düzenlenmesinin, Üniversitelerin ve mesleki ve teknik Anadolu liselerinin ilgili bölümlerinde Türk mobilya tarihi derslerinin okutulmasının yararlı olacağı önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Açıkyıldız, B. (1997). 19. yy. Osmanlı Mimarlığı'nda Neo-Gotik Üslup. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Algan, Ö. (2006). 19. yy. Batılılaşma etkisiyle Osmanlı sarayına giren mobilyanın gelişimi: Dolmabahçe Sarayı örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıburun, L. N. E. (2012). 19. yy. Osmanlı saray mobilyaları: Batılılaşma etkisi ve biçimsel açıdan yemek kültüründeki değişim süreci. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü.
- Balci, A. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem Yayınları.
- Burdurlu, E., Usta, İ., Berker, U. Ö. ve Altun, S. (2005). Farklı demografik özellikli mobilya kullanıcılarının klasik sandalye stil ve renk tercihlerinin belirlenmesi. *Politeknik Dergisi*, 8(4), 359-367.
- Corrine, C. (2011). Nitel araştırmaya giriş. (Çev. Ersoy, A., Yalçınoğlu, P.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirarslan, D. (2007). Osmanlı'da Modernleşme/ Batılılaşma Sürecinin İç Mekân Donanımına Etkileri. *Erdem*, 15(45-46-47), 35-66.
- Diñçel, K. (1979). Mobilya Döşemeciliği, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Matbaası, Ankara.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (1997). Yapı Endüstrisi Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Efe, H. H. (2017). Mobilya Tasarımında Dikkate Alınacak Temel Faktörler ve Temel Tasarım İlkelerinin Uygulanması. 4. Uluslararası Mobilya ve Dekorasyon Kongresi. Düzce: Düzce Üniversitesi, s.95-100.
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eldem, S. H. (1954). Türk Evi Plan Tipleri, s, 15-20, İstanbul Teknik Üniversitesi yayınları, Pulhan Matbaası, İstanbul.
- Erdem, T. (2007). Mobilya Tarihine Genel Bakış ve Art Deco. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Glaser, B. and Strauss, A.L. (1965). Awareness of dying. Chicago: Transaction Publishers,
- Glesne, C. (2014). Nitel araştırmaya giriş. (Çev. Ersoy, A., Yalçınoğlu, P.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürleyen T. (2005). Geleneksel Türk Süsleme Motiflerinin Günümüz Mobilyalarına Uygulanmasını. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- İrez, F. (1988). XIX. Yüzyıl Osmanlı Saray Mobilyası. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Koca, S. (2021). Osmanlı İmparatorluğu'nda mekân tekstilleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Altınbaş Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kundakçı, H. (2017). Dolmabahçe Sarayı'nın Boulle Tekniği Mobilyaları ve Koruma İlkeleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Küçükerman, Ö., Edirne, J. (2022). Geleneksel Türk Evi mekanının tasarımında rol oynamış kültürel ve sürdürülebilir temel ilkeler. International Journal of Social And Humanities Sciences, 6(3), 261-291.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Oğuz, G. (2018). Sultanların ev içi döşemeleri ve mobilyaları (17. yüzyılın sonundan 20. yüzyılın başına). Mavi Atlas, 6(1), 25-47.
- Özdamar, K. (1999). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi-I. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Patton, (2014). Nitel araştırma ve deđerlendirme yöntemleri. (Çev. Bütün, M., Demir B., D.). Ankara: Pegem Akademi, 41-52.
- Şekercioğlu, S. (2017). Mobilyanın gelişim süreci ve doğu-batı sentezinin Osmanlı mobilyası üzerindeki etkisinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü.
- Trupia, A. Z. (2006). İtalyan Mimar- Tasarımcılar: Sotsass ve Magistretti'nin Mobilya Tasarımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yüksel, A. E. (2017). Sultan II. Abdülhâmid'in sanat hâmilîği. Sanat Tarihi Dergisi. 26(2), 261-293.

İnternet Kaynakları

(http 1): <http://www.3dmekeanlar.com/tr/dolmabahce-sarayi.html> (Erişim tarihi: 16.05.2024)

(http 2): <http://www.3dmekeanlar.com/tr/yildiz-sarayi.html> (Erişim tarihi: 16.05.2024)